

POJEM PRAVA GOSPODARSKIH DRUŽB

1. Gospodarsko (trgovinsko, trgovsko) pravo

1. potreba po oblikovanju posebnega prava za trgovce se je pojavila v času, ko so se trgovci začeli ukvarjati obrtoma z različnimi gospodarskimi dejavnostmi zaradi ustvarjanja dobička, ne pa zgolj zaradi zadovoljitve lastnih potreb,
2. zaradi izstopanja trgovcev iz takratnih družbenih razmer, se je začel postopek izločanja določenih pravnih norm (iz civilnega prava) ter ustvarjanja novih,
3. je posebno pravo trgovcev oz. subjektov, ki se ukvarjajo z gospodarsko dejavnostjo in prometom blaga in storitev,
4. predmet trgovinskega prava so pretežno obveznostno pravni posli, ki nastanejo na podlagi sklepanja prodajnih in drugih pogodb v zvezi s prometom blaga in storitev,
5. poleg tega se ukvarja tudi s pogoji za pridobitev statusa trgovca oz. z najbolj tipičnimi oblikami organiziranja trgovcev v obliki družb
  1. v angleškem pravu Business Law,
  2. v nemškem Handelsrecht

2. Podjetniško pravo

3. ukvarja se s fenomenom podjetja kot družbene asociacije ljudi, ki združujejo v podjetju svoja sredstva ali svoje delo v procesu medsebojnega obdelovanja,

4. Pravo gospodarskih družb

5. pomemben del gospodarskega prava je ureditev posameznih gospodarskih subjektov, njihovega pravnega položaja in njihove notranje organizacije:
  3. v angleškem pravu Company Law,
  4. v ameriškem Law of Corporations,
  5. v nemškem Gesellschaftsrecht,
  6. v francoskem Droit de societes ...

6. Vrste gospodarskih družb

6. družba z neomejeno odgovornostjo

7. prve oblike gospodarskih družb so nastale tako, da je več dedičev podedovalo in nato skupno nadaljevalo poslovanje svojega prednika, ki je imel položaj trgovca (ohranili so kontinuiteto v poslovanju nekega trgovca);
8. takšne družbe so se pojavile in razvile ob koncu 12. st. in so neposredna predhodnica javni trgovinski družbi;

7. komanditna in tiha družba

9. imata v bistvu skupnega predhodnika, t.i. commenda, s katero je nekdo, t.j. commendator, vložil v določen čezmorski posel denar ali blago, pri čemer pa je bil edini nosilec takega enkratnega podjetja lastnik oz. najemnik ladje – tractator;
10. po opravljenem poslu sta se delila dobiček in izguba; prvič so nastale takšne oblike podjetništva, v katerih posamezni družbeniki niso prevzemali osebnega jamstva za obveznosti družbe, ampak so vložili le določen kapital;
11. komanditna družba prva oblika trgovinskih družb z zgolj kapitalsko udeležbo in se je močno razvila predvsem v Franciji v 16. st., ker je omogočala udeležbo v podjetništvu tudi osebam, ki se s takšno dejavnostjo niso mogle ali smele ukvarjati osebno (plemstvo, duhovniki, vojaki);

8. kapitalske družbe

12. zametki pravih kapitalskih družb izhajajo iz Italije, kjer so leta 1407 v Genovi ustanovili Banco di S. Giorgio, v kateri je bilo neposredno jamstvo članov omejeno le na prenosne in omejene premoženjske deleže;
13. velika kolonialna osvajanja so v 17. st. povzročila predvsem v Angliji in na Nizozemskem nastanek velikih, čezoceanskih trgovinskih družb, ki so za svoje poslovanje potrebovale veliko kapitala. Zgraditi je bilo treba velike čezoceanske ladje, poslovanje je bilo povezano z velikim tveganjem, ki ga ni mogel prevzeti posamezen trgovec;
14. odsotnost osebnega jamstva družbenikov je zahtevala posredovanje države, da bi se preprečile morebitne zlorabe takšnih družb, zato je bilo za ustanovitev treba imeti posebno dovoljenje (koncesijo) v obliki posebnih delniških kraljevih listin. Upravo teh družb je praviloma dosmrtno vodila oseba, ki jo je neposredno imenoval kralj; tako so te družbe na podlagi posebnega kraljevega dovoljenja dobile poseben status in so predhodnice današnjih kapitalskih družb.

9. Kodifikacije trgovinskega prava

10. za razvoj te pravne panoge so posebej pomembne velike kodifikacije trgovinskega prava v 19. stoletju:
  1. Code de commerce (1807) - prvo zakonsko ureditev delniške družbe je dal francoski trgovinski zakonik iz leta 1807,
  2. Das Allgemeine Handelsgesetzbuch (1861) - Nemčija je uredila delniško družbo v splošnem trgovinskem zakoniku,
  3. Companies Act (1862) – le leto za Nemčijo je enako storila tudi Anglija,

11. navedeni zakoniki so bili vzor za kodifikacijo trgovinskega (gospodarskega) prava v drugih evropskih državah.

12. VIRI GOSPODARSKEGA PRAVA

13. Splošno o virih gospodarskega prava

14. *avtonomni pravni viri*

15. urejanje notranjih razmerij v gospodarskih družbah je v glavnem prepuščeno družbenikom samim, ki ta razmerja avtonomno uredijo v aktih družbe (statut, družbena pogodba), saj je večina norm gospodarskega statusnega prava dispozitivnih.

15. *dobri poslovni običaji in sodna ter arbitražna praksa*

16. so pomemben pravni vir, vendar pa se šele izoblikujejo,

17. sodna in arbitražna praksa sta neobvezen, toda zelo pomemben pravni vir prava gospodarskih družb.

7. *pravna znanost*

1. je sicer neobvezen pravni vir, ki mora z argumentiranim komentarjem posameznih določb ZGD in analizo zakonodaje in sodne prakse drugih držav omogočiti in olajšati podjetnikom in družbenikom poslovanje v skladu z ZGD.

16. *Ustava RS*

18. glej prvo knjigo

17. *zakoni kot viri gospodarskega prava*

19. na podlagi ustavnih določb so bili sprejeti zakoni za posamezna področja, ki natančneje pravno urejajo ta področja.

20. *Zakon o gospodarskih družbah (ZGD)* – je najpomembnejši vir prava gospodarskih družb,

21. *Zakon o zadrugah* - ureja pravni položaj zadrug ter

22. *Zakon o bančništvu*

23. *Zakon o zavarovalništvu*

24. *Zakon o zavodih in Zakon o gospodarskih javnih službah* – urejata področje javnih služb,

25. *Obrtni zakon* - ureja pogoje za obrtni način opravljanja gospodarske dejavnosti,

26. *Zakon o varstvu konkurence, Zakon o preprečevanju omejevanja konkurence, Zakonom o trgu vrednostnih papirjev* – urejajo nastopanje na trgu

27. *Zakon o industrijski lastnini, Zakonom o pravicah industrijske lastnine iz delovnega razmerja* – urejata področje industrijske lastnine,

28. *Zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji* – ureja stečajno pravo kot del gospodarskega prava

18. *mednarodni viri gospodarskega prava*

4. **mednarodni trgovski (poslovni) običaji** zavezujejo pogodbene stranke, le če so se o tem dogovorile oz. določile v pogodbi,

5. **splošni pogoji in tipske (vzorčne) pogodbe** se uporabljajo tudi v mednarodnem gospodarskem poslovanju, kot npr. pri množičnem, vrstnem blagu, kot so žitarice, kava, kavčuk, itd., izdajajo jih različne mednarodne organizacije; tudi tipske pogodbe in splošni pogoji

poslovanja v mednarodnem poslovanju veljajo, le če so jih sprejele pogodbenne stranke.

6. **pravila, ki ji sprejemajo mednarodne organizacije**, kot npr. Mednarodna trgovinska zbornica v Parizu, Ekonomska komisija Združenih narodov za Evropo in Evropska unija in njene specializirane institucije, Evropsko združenje za svobodno trgovino (EFTA) itd.
7. **Direktive Evropske unije** imajo precejšen pomen za harmonizacijo prava družb znotraj EU
8. **mednarodne konvencije** se razlikujejo po načinu uveljavitve, in sicer konvencije neposredno določajo predpise, ki jih uporabljajo fizične in pravne osebe (npr. Dunajska konv. o mednarodni prodaji blaga, 1988) ali pa zavezujejo posamezne države podpisnice, da uredijo svojo domačo zakonodajo v skladu z zahtevami konvencije;
  1. promet (pomorski, zračni, železniški, cestni),
  2. mednarodna prodaja,
  3. vrednostni papirji (menice in ček),
  4. mednarodna arbitraža ter
  5. industrijska in intelektualna lastnina
9. pomembno vlogo pri poenotenju mednarodnega gospodarskega prava imata Komisija združenih narodov za trgovino (**UNCITRAL**) ter Mednarodna organizacija dela (**ILO**).

1. **Zakon o gospodarskih družbah (ZGD)**

8. **Struktura ZGD**

19. **I. del - Splošne določbe**

20. v tem delu obravnava vprašanja, ki veljajo za vse gospodarske družbe ter dodatno ureja podjetnika posameznika; ta del je razdeljen na 8 poglavij:

29. 1. splošno
30. 2. firma
31. 3. sedež
32. 4. zastopanje
33. 5. poslovna skrivnost in prepoved konkurence
34. 6. sodni register
35. 7. poslovne knjige in letno poročilo
36. 8. podjetnik

21. **II. del - Družbe**

22. v tem delu obravnava vsako gospodarsko družbo posebej

23. ter poleg tega še:

37. osebne družbe
  1. družba z neomejeno odgovornostjo (1. pogl.),
  2. komanditna družba (2. pogl.) in
  3. tiha družba (3. pogl.)
38. kapitalske družbe
  4. delniška družba (4. pogl.)
  5. komanditna delniška družba (5. pogl.)
  6. družba z omejeno odgovornostjo (6. pogl.)
10. povezane družbe (7. pogl.)
11. gospodarsko interesno združenje (8. pogl.)
12. združitve in preoblikovanje družb (9. pogl.)
13. tuja podjetja (10. pogl.)
14. invalidska podjetja (11. pogl.)

9. **Načela ZGD**

- 24. 1. Načelo enotnega zakona
- 25. 2. Načelo omejenega števila pravnoorganizacijskih oblik
- 26. 3. Načelo pravne osebnosti
- 27. 4. Načela firmskega prava
- 28. 5. Načelo prepovedi konkurence
- 29. 6. Načelo varstva upnikov
- 30. 7. Načelo varstva manjšinskih pravic delničarjev
- 31. 8. Načelo pretežno enotirnega sistema upravljanja in obveznega dvotirnega upravljanja, kadar so za to izpolnjeni zakonski pogoji

32. **PRAVNI SUBJEKTI**

10. **Splošno**

- 33. v pravnih razmerjih ne nastopajo le ljudje kot posamezniki, ampak lahko tudi različna združenja, organizacije, skladi in podobno. Prav zaradi tega subjekti prava niso omejeni le na posameznega človeka, ampak se subjekti v pravu delijo na fizične in pravne osebe (o fizični in pravni osebi ter o pravni in poslovni sposobnosti glej prvo knjigo),
- 34. vsakdo, ki želi nastopati na trgu kot gospodarski subjekt, mora biti organiziran v eno izmed predvidenih oblik gospodarske družbe ali kot podjetnik posameznik.

11. **Vrste pravnih oseb**

35. **1. Korporacija**

- 15. značilna po tem, da se združi več oseb tako, da nastane nova oseba, praviloma različna od tistih, ki so se vanjo združevale; korporacija ostane kot oseba naprej, ne glede na to, da se spreminjajo njeni ustanovitelji, t.j. osebe, ki so se vanjo združile.
- 16. korporacija je torej članska združba; osebe, ki korporacijo ustanovijo, so njeni člani, ki oblikujejo in izražajo poslovno voljo korporacije kot osebe z lastno pravno sposobnostjo,
- 17. je pravna oseba, ki jo sestavlja več oseb (članov) in ima lahko določeno premoženje, vendar to ni nujno,
- 18. korporacije so lahko
  - 7. zasebnopravne korporacije - društva, gospodarske družbe, zadruga ter
  - 8. javnopravne korporacije - država, občina, druge lokalne skupnosti.

36. **2. Ustanove**

19. značilne po premoženju, ki ima določen namen (personificirano premoženje), in po tem, da ustanovitelji nimajo vloge članov, ki bi upravljali namensko vezano premoženje. S premoženjem ustanove gospodari uprava v skladu z določenim namenom in ne ustanovitelji po članskem načelu.
20. nimajo članov oz. družbenikov, ampak le upravo in morebitne druge organe upravljanja in poslovanje ter destinatarje,
21. ustanove bi lahko razvrstili tudi po namenu, zaradi katerega so ustanovljene, in sicer na:
  9. **družinske ustanove** (upravičenci so le krog družine),
  10. **cerkvene ustanove** (cerkveni nameni),
  11. **splošno koristne ustanove** (kulturni, znanstveni nameni),
  12. **socialne ustanove** (različni dobrodelni nameni) ter
  13. **podjetniške ustanove.**

12. Podjetje, družba in firma

37. **podjetje** (VSEBINA) je ekonomski pojem; lahko bi ga razumeli kot podjem, kot trajno ponavljajoče se poslovne dejavnosti (torej dejavnost sama, skupek pravic in obveznosti, delavci, know how), ki zaradi tega prerastejo v statusno obliko (=gospodarsko družbo), ki jo določa pravni red.
38. **gospodarske družbe** (OBLIKA) so pravnoorganizacijske oblike, ki so na voljo podjetjem in jih določa pravni red, za opravljanje podjetniške dejavnosti.
39. **firma** (IME) je ime gospodarske družbe oz. pravnega subjekta (v stečaj gre lahko le gospodarska družba, ne pa firma = ang. trademark)

40. STATUSNE ZNAČILNOSTI GOSPODARSKIH DRUŽB

2. Pravna osebnost

41. gospodarska družba je pravna oseba, kar pomeni, da:
  22. je lahko lastnik premičnin in nepremičnin,
  23. lahko pridobiva pravice in obveznosti, pri čemer je bistvo pravne osebnosti je v sposobnosti pravne osebe biti nosilec pravic in obveznosti v pravnih razmerjih,
  24. lahko toži ali je tožena,
  25. lastnost pravne osebe pridobi z vpisom v register (pred vpisom v register veljajo za razmerja med družbeniki pravila o **civilnopravni družbeni pogodbi**;
    14. velja, da so osebe, ki pred vpisom družbe v register nastopajo v imenu gospodarske družbe, odgovorne osebno z osebnim premoženjem, vsi družbeniki so solidarno odgovorni za obveznosti take družbe),
  26. vse gospodarske družbe so torej **pravne osebe po samem zakonu**; med gospodarske družbe ZGD uvršča tudi tiho družbo, ki pa ni pravna oseba; podjetnik posameznik prav tako nima samostojne pravne osebnosti.

3. Pridobitni namen

27. gospodarska družba je **korporacija pridobitnega namena**, vendar ZGD določa, da se gospodarske družbe štejejo tudi tedaj, če v skladu z zakonom v celoti ali deloma opravljajo dejavnost, ki ni pridobitna.
28. pridobitna dejavnost vsaka tista, ki je usmerjena v razdelitev dobička oz. katere

namen je pridobivanje donosa na vloženo premoženje (kapital).

4. **Numerus clausus organizacijskih oblik**

42. gospodarska družba se lahko organizira le v eni izmed teh oblik:
- 29. kot **osebna družba** (družba z neomejeno odgovornostjo, komanditna družba, tiha družba),
  - 30. kot **kapitalska družba** (družba z omejeno odgovornostjo, delniška družba in komanditna delniška družba).
43. ZGD poleg gospodarskih družb pozna še dve vrsti opravljanja gospodarske dejavnosti, in sicer:
- 31. **gospodarsko interesno združenje**, v katero se lahko povezujejo osebne ali kapitalske družbe, ki ima za cilj olajšati in pospeševati pridobitno dejavnost svojih članov, izboljševati in povečevati rezultate te dejavnosti, ne pa ustvarjati lastnega dobička, in je torej nepridobitna organizacija.
  - 32. **samostojni podjetnik – posameznik**, ki je fizična oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost s svojo izključno dejavnostjo in ga je treba razlikovati od **obrta**, ki je način opravljanja določene dejavnosti, urejen s posebnimi predpisi.

5. **Dejavnost gospodarske družbe**

44. družbe smejo kot dejavnost, ki jo bodo opravljale, izbrati vse posle, razen tistih, ki se po zakonu ne smejo opravljati kot gospodarski posli,
- 6. ZGD izhaja iz načela, da je dovoljeno vse, kar ni prepovedano oz. da je ustanovitelj družbe pri izbiri dejavnosti avtonomen. Družba namreč sme opravljati vse posle, razen tistih, ki se po zakonu ne smejo opravljati kot gospodarski posli.
45. v pojem dejavnosti sicer sodijo vse tiste poslovne dejavnosti, ki jih gospodarska družba opravlja, da uresniči namen, zaradi katerega je ustanovljena:
- 39. kot pridobitna dejavnost se šteje vsaka dejavnost, ki se izvaja na trgu zaradi pridobivanja dobička; praviloma bo dejavnost gospodarskih družb pridobitna;
  - 40. lahko pa se oblika gospodarske družbe uporabi tudi za opravljanje nepridobitne dejavnosti;
46. dejavnost so posli, ki jih trajno in sistematično opravlja gospodarska družba zaradi uresničevanja svojega namena
47. z zakonom se lahko določi, da določene gospodarske posle lahko opravljajo:
- 33. le družbe, določene z zakonom ali

34. le določene vrste družb (tako npr. velja, da bančne posle lahko opravljajo le banke kot delniške družbe, katerih značilnosti oz. posebnosti ureja zakon posebej) ali
35. le druge organizacije (zakon torej lahko predpiše, da določene gospodarske posle opravljajo le organizacije, katerih status in organizacijo sam določi in pri tem ne gre za oblike gospodarskih družb).

48. družbe smejo opravljati gospodarske posle:

36. le v okviru dejavnosti, ki je vpisana v register (**glavna dejavnost**),
37. tudi vse druge posle, ki so potrebni za njen obstoj in za opravljanje dejavnosti, ne pomenijo pa neposrednega opravljanja dejavnosti (**pomožni ali stranski posli**).

49. Registrirana ali glavna dejavnost

50. dejavnost, to je izbor poslov, s katerimi se bo ukvarjala gospodarska družba, določi ustanovitelj **v ustanovitvenem aktu**; dejavnost mora biti vpisana v registru; gospodarska družba sme opravljati svojo gospodarsko dejavnost le tedaj in le tisto dejavnost, ki je vpisana v register,

51. OMILJENO NAČELO ULTRA VIRES

38. če družba opravlja neko dejavnost izven okvira registrirane dejavnosti, sicer krši predpise, vendar takšni posli niso neveljavni,
39. ZGD namreč določa, da so pravni posli, ki jih sklene družba s 3.os. in s katerimi prekorači v registru vpisano dejavnost ali sicer dovoljene posle, veljavni, razen če je 3.oseba vedela ali bi morala vedeti za prekoračitev,
- 40.
41. e torej 3.oseba ni v dobri veri (ve, da družba posluje izven registrirane dejavnosti), takšni posli niso veljavni, vendar pa navedba dejavnosti v registru in možnost, da se tretji seznanijo z registrirano dejavnostjo družbe, še ne pomeni, da je 3.oseba vedela ali da bi morala vedeti za prekoračitev, torej da se je s tem tudi dejansko seznanila.

52. Pomožni ali stranski posli

53. poleg registrirane dejavnosti je družbi dovoljeno, da opravlja tudi **druge posle**, za katere sicer ni registrirana, so pa potrebni za njen obstoj in za opravljanje dejavnosti, vendar ne pomenijo neposrednega opravljanja dejavnosti,

54. gre za posle, ki jih gospodarska družba opravi občasno, da bi si zagotavljala možnosti za svoje delovanje, ne pa kot uresničevanje gospodarskega namena, zaradi katerega je ustanovljena (npr. nakup ali najem avtomobila za lastne prevoze, prodaja opuščenega objekta)

6.

7.

8.

9. Firma

55. firma je **ime, s katerim družba posluje**, je distinktivni, razlikovalni element v pravnem prometu, zato se ob trajno uspešnem gospodarskem poslovanju firma družbe spremeni v samostojno poslovno kategorijo, ki ima svojo materialno vrednost,

56. vpisana mora biti v sodni register in jo mora imeti vsaka družba

13. Obvezne sestavine firme

57. označba, ki napotuje na dejavnost družbe,

58. dodatne obvezne sestavine firme za posamezne vrste družb:
42. firma **komanditne družbe** mora vsebovati priimek vsaj enega komplementarja ter označbo "**k.d.**". Imena komanditistov ne smejo biti v firmi;
  43. **tiha družba** posluje s firmo nosilca tihe družbe. Pri firmi nosilca tihe družbe se lahko uporablja dodatek, ki razkriva, da družba posluje s tihim družbenikom (s t.d.);
  44. **družba z omejeno odgovornostjo** oz. **delniška družba** mora imeti v firmi dodatno sestavino in označbo, da gre za drubo z omejeno odgovornostjo ("**d.o.o.**") oz. delniško družbo ("**d.d.**");
  45. firma **komanditne delniške družbe** mora imeti v firmi sestavino, po kateri se razlikuje od firm drugih družb, ter označbo, da gre za komanditno delniško družbo ("**k.d.d.**").

14. Dodatne sestavine (fantazijski dodatek)

59. dodatne sestavine iz 13. člena ZGD so za osebne družbe fakultativne, za kapitalske družbe pa obvezne,
60. dodatne sestavine ne smejo biti take, da spravlja ali utegnejo spraviti v zмотo glede vrste ali obsega poslovanja ali da bi utegnili priti do zamenjave s firmo ali znakom razlikovanja druge osebe. Dodatne sestavine tudi ne bi smele biti take, da bi kršile druge pravice drugih oseb (npr. osebnostne);
7. firma se mora torej **jasno razlikovati od firm drugih družb**, ne sme zavajati drugih udeležencev na trgu in ne sme posegati v druge pravice industrijske lastnine (npr. znaki in razlikovanja) ter v kakršne koli druge pravice, ki jih imajo druge osebe.

15. Temeljna načela firmskega prava

61. 1. Načelo obveznosti firme

41. brez firme se družba ne more ustanoviti, se vpisati v sodni register in ne poslovati

62. 2. Načelo proste izbire firme

46. družbeniki lahko družbi določijo kakršnokoli ime, s katerim se bo družba razlikovala od drugih, obstaja pa vrsta izjem od načela proste izbire:
  15. 1. firma ne sme imeti sestavin, ki so v nasprotju z zakonom ali moralo,
  16. 2. firma ne sme vsebovati znanih blagovnih oz. storitvenih znamk drugih upravičencev,
  17. 3. absolutna prepoved besed in znakov, ki pomenijo uradne znake in imena drugih držav in mednarodnih organizacij,
  18. 4. besedo Slovenija se v firmo lahko vnese le z dovoljenjem vlade,
  19. 5. dovoljenje organa je potrebno tudi, če gre za označbe lokalne skupnosti, vendar pri tem ne gre za geografski pojem (npr. Štajerska pivovarna je OK),
  20. 6. uporaba osebnih imen v firmi družbe:
    1. v firmo družbe se lahko vnese ime družbenika (to je pri nekaterih družbah celo obvezno, pri drugih pa zgolj dopustno),
    2. uporaba imena 3. osebe - če oseba še živi, mora za uporabo v firmi dati dovoljenje), če ne živi več, je potrebno dovoljenje zakonca oz. sorodnikov, če teh ni več je potrebno dovoljenje MNZ)

63. 3. Načelo stvarnosti in resničnosti

47. sestavine ne smejo spravlja v zмотo, zlasti pride to načelo v poštev pri majhnih družbah)

64. 4. Načelo izključnosti firme

48. firma družbe se mora jasno razlikovati od firm vseh drugih družb v Sloveniji, saj gre

za znak razlikovanja;

49. firma ne sme biti zamenljiva z drugo; kriterij zamenljivosti je povprečen potrošnik,

50. jasno je kdaj sta firmi enaki, ni pa jasno, kdaj se razlikujeta

21. Drvo Export vs. Export Drvo,

22. OHO vs. UHU,

23. Deit vs. Diet,

24. Fructa vs. Fructal.

25. Ixtlan vs. Xlan

65. 5. Načelo varstva firme

66. poznamo dva mehanizma varstva

51. **javnopravno varstvo** - ob vpisu nove družbe v sodni register sodišče po uradni dolžnosti pazi na to, da firma ustreza zakonu; prednost ima družba, ki je prva vložila predlog,

52. **civilnopravno varstvo** - varstvo mora biti dano tudi vsaki družbi, ki je prej vpisana v register in misli, da se kasneje vpisana firma ne razlikuje bistveno od njene; v 3 letih po vpisu sporne firme v register lahko s tožbo zahteva izbris iz sodnega registra in odškodnino, če ji je nastala škoda,

53. **konkurenčnopravno varstvo** - zaradi zamenljivosti so oškodovani potrošniki; dejanje nelojalne konkurence po 13. č. ZVK - neupravičena uporaba zunanjih znamenil (prepovedano tudi, če je drugo podjetje za to uporabo dalo soglasje); potrebno dokazati vse elemente generalne klavzule

16. **Skrajšana firma**

67. firma lahko posluje le s skrajšano firmo, ki vsebujejo sestavino po kateri se firma družbe loči od drugih in označbo za kakšno obliko družbe gre

68. **Nameravana firma**

69. sodišče vpiše nameravano firmo za dobo enega leta pod pogojem, da bo v tem roku ustanovljena družba,

70. če prijavitelj nameravane firme v tem roku ne prijavi vpisa ustanovitve družbe, sodišče po uradni dolžnosti izbriše nameravano firmo,

71. bistvo nameravane firme je torej v tem, da se registrira, preden se ustanovi družba

10. **Sedež**

72. je kraj, kjer družba posluje,

73. kot sedež se šteje **kraj, ki je kot sedež vpisan v register**; družba v ustanovitvenem aktu lahko kot sedež določi bodisi:

54. kraj, kjer opravlja dejavnost ali

55. kraj, kjer se pretežno vodijo njeni posli.

74. če je dejanski sedež različen od registriranega, se lahko tretje osebe glede pravnih posledic, odvisnih od sedeža družbe, sklicujejo na dejanski sedež,

75. tako kot za dejavnost in firmo velja tudi za sedež, da sodi med podatke, ki jih **mora vsebovati prijava za vpis** družbe v sodni register, če pride do sprememb v register vpisanih podatkov, npr. spremembe sedeža, je treba opraviti prijavo spremembe podatka;

76. sedež je pomemben, ker se po njem ravna pripadnost posamezne gospodarske družbe določenemu pravnemu sistemu; tako veljajo vse gospodarske družbe, ki imajo sedež v RS, za slovenske pravne osebe.

Podružnice

77. enote, v katerih se vodi poslovanje družbe in so zunaj kraja sedeža družbe, lahko imajo status podružnice.
78. podružnica je **posebne vrste dislocirana enota**, saj se vpiše v register, čeprav ni pravna oseba,
79. ZGD določa, da smejo podružnice, čeprav niso pravne osebe, opravljati vse posle, ki jih sicer lahko opravlja družba (31-2 člen ZGD).

11. Zastopanje

80. čeprav je zastopanje posebej urejeno pri vsaki družbi posebej, ZGD vsebuje tudi nekatere skupne določbe, ki veljajo za vse družbe;
81. zakonodaja pozna več vrst zastopnikov, vendar vseh ne ureja ZGD:
42. ZAKONITI ZASTOPNIK (oseba, ki družbo zastopa na podlagi zakona ali na podlagi akta o ustanovitvi; družbo torej zastopajo osebe, ki so navedene v zakonu in imajo zato **izvirno pooblastilo**):
- 26. d.n.o. - vsak družbenik, če ni z družbeno pogodbo izvzet,
  - 27. k.d. in k.d.d. - komplementar, komanditist je izrecno izključen od zastopanja,
  - 28. t.d. - nosilec tihe družbe,
  - 29. d.d. - uprava,
  - 30. d.o.o. - poslovodja, eden ali več (direktor)
43. STATUTARNI ZASTOPNIK (osebe, ki so navedene v aktu o ustanovitvi družbe in imajo izvirno pooblastilo), ni jih potrebno imenovati osebno, dovolj po funkciji, ki jo opravljajo, ter
44. POOBLAŠČENEC (zastopnik pooblastilu) so osebe, ki jih zastopnik v okviru svojih pooblastil pisno pooblasti, zato gre za izvedeno pooblastilo; v ZGD ni urejen, zato se glede tega uporabljajo predpisi obligacijskega prava. PROKURA je vrsta pooblastila.

82. Prokura kot splošno pooblastilo

83. lahko se podeli z izrecno izjavo in po postopku, določenem v aktu o ustanovitvi;
84. prokurista mora družba vpisati v sodni register,
85. POSAMIČNA PROKURA - prokura se da lahko eni ali več osebam posamezno
86. SKUPNA PROKURA - prokura se lahko podeli tudi dvema ali več osebam skupno, kar pomeni, da
- 56. pri aktivnem zastopanju te osebe skupaj zastopajo družbo, kar npr. pomeni, da morajo skupni prokuristi vsi sopolpisati pogodbo oz. drugače izjavljati poslovno voljo družbe,
  - 57. pri pasivnem zastopanju obstaja izjema od pravila, da lahko skupni prokurist le skupaj opravljajo pravna dejanja v imenu in za račun družbe, in sicer: tretja oseba lahko veljavno izjavi voljo tudi enemu samemu prokuristu, torej za sprejem izjav volje ni potrebno skupno zastopanje.
87. lahko se da **samo za podružnico** (kar mora biti izrecno označeno v registru in pri podpisu prokurista)
88. zakonsko določeni obseg prokure daje pooblastilo za zastopanje **pri vseh pravnih dejanjih, ki spadajo v pravno sposobnost družbe, razen za odsvajanje ali obremenjevanje nepremičnin** (za kar mora biti prokurist posebej pooblaščen);
89. **omejitev prokure nima pravnega učinka** proti tretjim osebam
58. zakonsko določeni obseg pooblastil za zastopanje je namenjen predvsem **varnosti pravnega prometa**, zato tudi obvezna določba, da teh ni mogoče omejevati.

12. Odgovornost za obveznosti in spregled pravne osebnosti

90. z **vsem svojim premoženjem** so odgovorni za obveznosti:

- 59. podjetnik posameznik,
- 60. družbe,
- 61. podjetnik posameznik ali družba za obveznosti, ki so nastale iz poslovanja tihe družbe.

91. **družbeniki so odgovorni** za obveznosti družbe s svojim premoženjem v:

- 62. družbi z neomejeno odgovornostjo
- 63. komplementarji v k.d. in k.d.d..

92. **družbeniki, ki niso odgovorni** za obveznosti družbe, so:

- 64. delničarji v d.d.,
- 65. družbeniki v d.o.o.,
- 66. komanditisti v k.d. oz. k.d.d.

93. Spregled pravne osebnosti

94. ne glede na pravila o odgovornosti za obveznosti velja v našem pravu institut spregleda pravne osebnosti, ki je izjema od pravila, da družbeniki v določenih primerih (pri d.d., d.o.o. in komanditisti pri k.d. ter k.d.d.) niso odgovorni za obveznosti družbe;

95. četudi torej gre za družbenika, ki po splošnem pravilu ne bi bil odgovoren za obveznosti družbe, to pravilo odpove in taki družbeniki so odgovorni v teh primerih:

- 67. so družbo kot pravno osebo zlorabili, da bi dosegli prepovedan cilj,
- 68. če so pravno osebo zlorabili za oškodovanje upnikov,
- 69. če so ravnali s premoženjem pravne osebe kot s svojim lastnim premoženjem,
- 70. če so zmanjšali premoženje pravne osebe (v svojo ali tujo korist) in so pri tem vedeli ali bi morali vedeti, da ta ne bo sposobna poravnati svojih obveznosti.

1. **Primer spregleda pravne osebnosti**

2. *Dejansko stanje* - tožnik uveljavlja odškodninsko odgovornost toženca iz naslova pravnega instituta spregleda pravne osebnosti iz 6.č.ZGD, ker naj bi toženec ustanovil drugo družbo zato, da bi se izognila odškodninski obveznosti do tožnika

3. *Sodišče 1. stopnje* - zavrne tožbeni zahtevek za plačilo 1.4 mio SIT; tožnik je navajal, da se je ponesrečil pri delu na ladji Kamnik, last toženca, in da je tedaj delal za toženca; sodišče pa je ugotovilo, da ni bil v delovnem razmerju s tožencem in da je sklenil PoZ s podjetjem G. Co., Liberija; tudi ladja Kamnik je last liberijskega podjetja; ustanoviteljica in lastnica liberijskega podjetja pa je toženec, ki je za liberijsko podjetje opravljal tudi nekatera administrativna dela. To pa niso razlogi, zaradi katerih bi bila podana njena pasivna legitimacija v tem sporu.

4. *Sodišče 2. stopnje* - zavrne pritožbo tožnika in potrdi sodbo 1. stopnje. Prvostopenjskim razlogom je dodalo, da na podlagi tega, kar navaja tožnik, niso izpolnjeni pogoji za spregled

pravne osebnosti.

5. Revizija - proti tej sodbi je tožnik vložil revizijo, v kateri navaja, da ni odločilno, čigava last je bila ladja Kamnik, čeprav toženec v javnosti prikazuje, kot da gre za njegovo ladjo. Pomembno je, da je tožnik dejansko delal za toženca. S podjetjem G. Co. ni imel nobenih stikov. Vse je urejal s tožencem, ki je nastopal v svojem imenu. Sporno pogodbo je tožnik podpisal šele na letališču, ko ni imel nobene izbire. Če je res, da ima tožena stranka podjetje v Liberiji, je to zato, da se izogne določenim obveznostim, tudi odškodninski obveznosti do tožnika. Gre za zavajanje partnerjev pri sklepanju pravnih poslov s toženo stranko. Iz listin, na katere se sklicuje tožena stranka, niso razvidni niti osnovni podatki o liberijski družbi. Zato tožena stranka kot ustanovitelj odgovarja za njene obveznosti.
6. Revizijsko sodišče - revizija ni utemeljena. Tožnik se je poškodoval 25.5.1994 na ladji Kamnik, na kateri je delal kot mornar na podlagi pogodbe o zaposlitvi z dne 22. novembra 1993. To pogodbo je sklenil s podjetjem G. Co., Monrovia, Liberia. Iz sklepa Temeljnega sodišča v Kopru, enote v Kopru, opr. št. Rg 80/91 z dne 27. junija 1991 izhaja, da je tožena stranka ladjo Kamnik prodala podjetju G. Co., Liberia. Na podlagi prodaje in dovoljenja banke kot hipotekarnega upnika je bila ladja Kamnik izbrisana iz vpisnika trgovskih morskih ladij pri Luški kapetaniji v Kopru. Iz tega izhaja, da je bilo podjetje G. Co. ustanovljeno pred junijem 1991. Tožnik se sklicuje na spregled pravne osebnosti po 6.č.ZGD in navaja, da je toženec ravnal z namenom oškodovanja upnikov. Teh navedb tožnik ni konkretiziral in podprl z dokazi. Osredotočil se je le na prikaz svojega položaja in navajal okoliščine, zaradi katerih se je čutil zavedenega. Vendar so vse te trditve glede na uveljavljani spregled pravne osebnosti nezadostne, ker tožnik ni navedel niti tega, da je vsaj poskusil uveljaviti svoj zahtevek pri podjetju G. Co. Vsaka pravna in fizična oseba predvsem sama odgovarja za svoje obveznosti. Vse oblike solidarne, subsidiarne ali kakršnekoli druge odgovornosti za drugega so izjema. To velja tudi za spregled pravne osebnosti. Če ni ugotovljeno vsaj to, da je gospodarska družba odklonila upniku izpolnitev obveznosti, niso izpolnjeni pogoji za uveljavljanje spregleda njene pravne osebnosti.

13. **Sodni register**

96. sodni register je javna knjiga, ki je na vpogled vsem zainteresiranim in vsebuje podatke o glavnih statusnih značilnostih vseh vpisanih subjektov in o dejstvih, ki so pomembna za pravni promet, s čimer se utrjuje pravna varnost v poslovnem prometu,

97. **Načela sodnega registra**

98. 1. Načelo obveznega vpisa (vsaka družba oz. vsak drug pravni subjekt mora biti vpisan v SR, v SR se obvezno vpisujejo tudi podružnice)
99. 2. Načelo javnosti (vse tisto, kar je vpisano v SR, je javno, vsi podatki so dostopni vsakomur, ki izkaže poslovni ali drug interes)
100. 3. Publicitetno načelo (vsa dejstva in podatki so vpisani v SR in objavljeni v UL RS)
101. 4. Načelo zaupanja (registrsko stanje pomeni, da ne more biti oškodovan tisti, ki se v dobri veri zanese na vpisane podatke v SR)
5. Načelo ažurnosti (vsa nova dejstva in podatki morajo biti v SR vnešeni v določenem roku)

DELNIŠKA DRUŽBA-d.d.

102. **Pojem delniške družbe**

71. delniška družba tista družba, ki ima osnovni kapital (osnovno glavnico) razdeljen na delnice,
72. d.d. odgovarja upnikom za svoje obveznosti le s svojim premoženjem, delničarji pa za obveznosti družbe upnikom ne odgovarjajo,
73. nem. Aktiengesellschaft, it. società per azioni, fr. société anonyme

103. **Ustanovitelji**

74. d.d. lahko ustanovi **ena ali več fizičnih ali pravnih oseb**

104. **Osnovni kapital**

75. osnovni kapital in delnice se glasijo na nominalne zneske, izražene v tolarjih;
76. najnižji nominalni znesek **osnovnega kapitala je 6 mio SIT**,
77. najnižji nominalni **znesek delnic je 1000 SIT** (sicer so delnice nične), višji nominalni zneski se morajo glasiti na večkratnik 1000 SIT

14. **Razlike in sorodnosti med d.o.o. in d.d.**

105. **1. POSLOVNI DELEŽ IN DELNICA**

78. v družbeni pogodbi se opredelijo osnovni vložki posameznih družbenikov; na podlagi vplačanega osnovnega vložka pridobi družbenik ustrezen poslovni delež v družbi; vsak družbenik lahko ima ob ustanovitvi le en poslovni delež v družbi; deleži posameznih družbenikov so lahko različni,
79. osnovna razlika med poslovnim deležem in delnico je v tem, da je delnica lahko vrednostni papir in kot taka vsebuje članske pravice, medtem ko se poslovni delež ne more zapisati v obliki vrednostnega papirja.

106. **2. ŠTEVILO DRUŽBENIKOV**

80. zakon niti pri d.o.o. po novem pa tudi pri d.d. **ne postavlja spodnje meje števila ustanoviteljev** (prej v d.d. najmanj 5), posebej je celo urejena d.o.o. z enim samim družbenikom (ker d.o.o. oz. d.d. lahko **ustanovi tudi ena sama oseba**, se postavi vprašanje, ali potem še lahko govorimo o družbi)
81. na drugi strani pri d.d. ni omejitve največjega števila lastnikov, kakršna je pri d.o.o, ki ima lahko **največ 50** družbenikov, več pa le izjemoma, če to dovoli minister za gospodarstvo

107. **3. KOAGENTNA OZ. DISPOZITIVNA PRAVNA PRAVILA**

82. pri d.o.o. je manj kogentnosti oz. več dispozitivnosti pri urejanju notranjih vprašanj v družbeni pogodbi kot pri d.d., saj je pri slednji vrsta kogentnih določb o upravljanju d.d. povezana s pravili o vrednostnih papirjih in z varstvom manjšinskih delničarjev

108. **4. NAČELO KAPITALSKEGA UPRAVLJANJA**

83. najizrazitejša **sorodnost** je v uporabi temeljnega **načela kapitalskega upravljanja**, namreč da pri upravljanju družbe sodelujejo v načelu lastniki v razmerju z vrednostjo njihovih vložkov ter da je vodenje poslov prepuščeno usposobljenim posameznikom; pri delniški družbi upravi, pri d.o.o. pa poslovdji ali poslovdjem.

109. **5. UPRAVLJANJE DRUŽB**

84. **sorodnosti**: položaj vodstva družbe, torej uprave pri d.d. in poslovodstva pri d.o.o. je podoben; položaj skupščine oz. družbenikov, saj so pristojnosti tega organa odločanja podobne,
85. **razlike**: za nadzorni svet velja, da je pri d.d. pod določenimi pogoji obvezen, pri d.o.o. pa vedno neobvezen organ.

110. **6. ODGOVORNOST ZA OBVEZNOSTI DRUŽBE**

86. tako v d.o.o. kot v d.d. družbeniki ne odgovarjajo neomejeno s svojim lastnim premoženjem za obveznosti družbe, ampak samo do višine vloženega vložka

DELNICA

15. Pojem delnice

111. delnica je temeljni opredelilni element delniške družbe (ang. share, it. azione, nem. Aktie) in je oblika lastninskega financiranja družbe

112. pojem delnica razumemo v treh različnih pomenih:

87. delnica = sorazmerni del osnovnega kapitala d.d.

88. delnica = vsebina članskih pravic (delnica zagotavlja pravico do upravljanja oz. nadzorstva, pravico do udeležbe pri dobičku ter do udeležbe pri likvidacijski masi ob prenehanju d.d., vendar po poplačilu upnikov).

89. delnica = vrednostni papirji, pisna listina (v sodobnem času nematerializirani v.p.), na katerih sta zapisani obveznost izdajatelja in pravica upravičenca in so lahko predmet pravnega prometa

16. Funkcije delnice

90. **prezentacijska funkcija** delnic se izraža predvsem v obveznosti, da se delničar izkaže pred zasedanjem skupščine in da je to pogoj za vpis na seznam udeležencev, ki imajo glasovalno pravico.

91. **cirkulativna funkcija delnice - s prenosom delnice se prenašajo pravice**, ki iz nje izhajajo (upravlj. in premož.).

17. Vrste delnic

113. 1.Navadne in prednostne delnice

114. v načelu vsaka delnica zagotavlja glasovalno pravico, brez glasovalne pravice pa se lahko izdajajo samo prednostne delnice z omejitvijo, da družba le-teh ne sme imeti v sestavi OK več kot $\frac{1}{2}$,

115. gre za delitev glede na pravice, ki izhajajo iz delnice:

92. Navadne delnice morajo zagotavljati

8. 1. pravico do udeležbe pri upravljanju družbe

9. 2. pravico do dela dobička in

10. 3. pravico do dela preostalega premoženja po likvidacij.

93. Prednostne delnice zagotavljajo imetnikom določene prednostne pravice, ločimo dve vrsti prednostnih delnic:

11. 1. zbirne (kumulativne), ki dajejo njenemu imetniku pravico do izplačila vseh še neizplačanih dividend, preden se imetnikom navadnih delnic izplačajo kakršnekoli dividende

12. 2. udeležbene (participativne), ki dajejo imetniku poleg prednostne dividende še pravico do izplačila dividend, ki pripadajo imetnikom navadnih delnic

116. 2.Prinosniške in imenske delnice

94. Prinosniške delnice glasijo na prinosnika in se prenašajo z izročitvijo.

95. Imenske delnice se glasijo na ime in se prenašajo z indosamentom (če so izdane pred celotnim plačilom (začasnice), se morajo glasiti na ime).

117. Sestavni deli delnice

118. Delnica je sestavljena iz treh delov, in sicer:

96. **plašč**, v katerem so označene vse sestavine delnice,

97. **kuponska pola** za izplačilo dividend;

98. **talon**, s katerim imetnik delnice uveljavlja pravico do nove kuponske pole.

18. **Delnica kot vsebina članskih pravic delničarja**
119. delničar ima v družbi korporacijske pravice, ki se delijo na:
7. **1.PREMOŽENJSKE PRAVICE**
99. pravica do dividende oz. udeležbe na dobičku
13. pravico do udeležbe na dobičku obstaja ne glede na vrsto delnic;
14. deleži pri dobičku so sorazmerni z nominalnimi zneski delnic;
15. dividende se izplačajo le iz dobička družbe, dobiček družbe se lahko razdeli med delničarje ali pa pusti nerazdeljen
100. pravica do likvidacijskega deleža
16. z vplačilom osnovnega vložka v družbo, le-ta postane last družbe,
17. do tega premoženja pride delničar le v primeru postopka zmanjšanja OK in ob prenehanju družbe (= likvidacija)
45. prednostna pravica do novih delnic
18. ta pravica pride v poštev le, če d.d. sklene povečati OK,
19. gre za predkupno pravico dotodanjih delničarjev, da lahko v sorazmerju z njihovimi deleži v OK odkupijo novo izdane delnice,
20. ta pravica zagotavlja ohranjanje notranje sestave razmerij med delničarji
8. **2.ČLANSKE PRAVICE V OŽJEM SMISLU OZ. UPRAVLJALSKE PRAVICE**
46. aktivna in pasivna volilna pravica v organih družbe
47. pravica nadzorstva nad poslovanjem družbe
48. pravica do informacij
49. pravica do izpodbijanja sklepov organov družbe

USTANOVITEV DELNIŠKE DRUŽBE

19. **Splošno**
120. minimalni osnovni kapital d.d. je 6 mio SIT,
121. d.d. lahko ustanovi **ena ali več fizičnih ali pravnih oseb**
122. ustanovitveni akt delniške družbe je **statut**, ki mora vsebovati
101. **obvezne sestavine:**
21. ime in prebivališče oz. firmo in sedež vsakega ustanovitelja;
22. firmo in sedež družbe;
23. dejavnost družbe;
24. znesek OK ter vrednost, vrsta in število delnic;
25. ali se delnice glasijo na prinosnika ali na ime;
26. število članov uprave in nadzornega sveta, če ga družba ima;
27. obliko in način objav, pomembnih za družbo oz. delničarje;
28. čas trajanja družbe;
29. način prenehanja družbe.
102. **druge določbe**, pomembne za družbo, razen če so z zakonom izrecno prepovedane
20. **Način ustanovitve**
123. d.d. je institucija, ki je primerna za zbiranje kapitala, ki ga vloži čim več različnih oseb,
103. **SIMULTANA USTANOVITEV**
104. Delničarji se s statutom zavežejo ustanoviti d.d. in sami vplačajo ves OK. Krog delničarjev je ob ustanovitvi znan. Ustanovitveni akt je statut, ki ga morajo podpisati vsi

ustanovitelji, in ne družbena pogodba. Ob ustanovitvi morajo vse delnice biti vpisane, ni pa nujno, da bi bile v celoti vplačane.

105. **SUKCESIVNA USTANOVITEV**

106. Delničarji, ki sprejmejo statut, ne vpišejo vseh delnic sami, ampak del delnic ponudijo v javno prodajo, torej javnost pozovejo naj vpišeje delnice, saj ustanovitveni delničarji ne želijo vložiti vsega kapitala sami. Pravila za sukcesivno ustanovitev so zelo stroga, saj ves čas preti nevarnost, da bodo ustanovitelji izigrali "javnost". Sukces. ustanovitev je odvisna od uspešnosti zbiranja kapitala, saj družba ni ustanovljena, če ustanovitelji ne zberejo dovolj kapitala.

21. **ZASTOPANJE**

124. **zakoniti zastopnik** d.d. je **uprava**, ki zastopa in predstavlja družbo; to pravilo je kogentno in ga s statutom ni mogoče spreminjati,

125. pri veččlanski upravi ZGD izhaja iz predpostavke, da zastopajo družbo vsi skupaj (kolektivno), vendar statut lahko določi drugače,

126. statut lahko določi, da so za zastopanje pooblašчени člani uprave posamično oz. več članov uprave skupaj,

127. statut lahko določi tudi, da so za zastopanje pooblašчени posamezni člani uprave skupaj s prokuristom,

128. poleg uprave, ki je za zastopanje pooblaščena že z zakonom, lahko zastopajo družbo tudi **druge osebe, če tako določi statut**

129. **UPRAVLJANJE DELNIŠKE DRUŽBE – ORGANI DELNIŠKE DRUŽBE PO ZGD**

130. **Uvod**

131. struktura upravljanja delniške družbe je v **načelu tripartitna**, torej poleg uprave in skupščine še nadzorni svet, takšen sistem upravljanja imenujemo tudi **dvotirni sistem upravljanja**,

132. takšen dvotirni sistem pa je obvezen le za družbe, ki so nad zakonsko določenimi cenzusi oz. izpolnjujejo druge predpisane pogoje,

133. ZGD ureja zgolj oblike upravljanja, ki temeljijo na kapitalu, in se ne spušča v delavsko udeležbo v upravi oz. nadzornem svetu; to prepušča posebni zakonodaji o sodelovanju delavcev pri upravljanju (ZSDU).

22. **Primerjalnopravni pregled upravljanja d.d.**

134. **ZDA in Velika Britanija**

107. značilen **enotirni sistem** z odborom direktorjev (board of directors), ki v praksi oblikuje več komisij in uresničevanje poslovne politike prenese na t.i. izvršilne direktorje in druge vodilne uslužbenca (t.i. officers)

135. **Italija**

108. podobno kot v ZDA se oblikuje **administrativni svet** (il consiglio di amministrazione), ki lahko v skladu s statutom družbe nekatere svoje pristojnosti prenese na izvršilni odbor (comitato esecutivo) ali na posamezne člane,

136. **Švica**

109. oblikuje se **upravni odbor** (Verwaltungsrat), ki pa mora biti sestavljen iz družbenikov in lahko v skladu s statutom prenese poslovanje in zastopanje družbe na nekatere svoje člane (Delegierte) ali tretje (Direktoren),

137. **Francija**

110. delniška družba **lahko izbere med dvotirnim in enotirnim sistemom** z administrativnim svetom (conseil d'administration), ki nato med svojimi člani izbere predsednika (president – directeur general), njegovega namestnika (administrateur delegue) in lahko tudi druge izvršilne direktorje (directeur general)

138. **Nemčija, Avstrija, Hrvaška**

111. v teh sistemih je uveljavljen dvotirni sistem, v katerem skupščina imenuje najprej člane nadzornega sveta, ki nato imenujejo enočlansko ali veččlansko upravo, ki neodvisno in samostojno vodi poslovanje družbinega podjetja

139. **Predlog pete direktive EU in predlog statuta Societas Europea**

112. predvidevata tako enotirni kot dvotirni sistem upravljanja

23. **Skupščina delniške družbe**

140. skupščino sestavljajo vsi delničarji družbe,

141. je organ družbe, v katerem se **oblikuje in izraža volja delničarjev** tako, da le-ta postane volja delniške družbe

142. hierarhično je skupščina **najvišji organ delniške družbe**, saj prav v njej delničarji uresničujejo svoje pravice v zadevah družbe.

143. skupščina ima pomembne kadrovske pristojnosti, saj **imenuje in odpokliče člane nadzornega sveta**, ki nato imenujejo upravo (skupščina torej vsaj posredno vpliva na kadrovske zasedbe uprave), kjer nadzorni svet ni obvezen, ima skupščina **neposredni vpliv na imenovanje in odpoklic uprave**,

144. skupščina odloča ob **nesoglasju med upravo in nadzornim svetom** in samostojno odloča o temeljnih strateških odločitvah v družbi in s sprejemom statuta v mogočem opredeli okvir delovanja tako nadzornega sveta kot tudi uprave.

145. **Pristojnosti skupščine delniške družbe**

146. 1. Kadrovske odločitve:

113. imenuje in odpokliče člane nadzornega sveta (dvotirni) oz. uprave (enotirni sistem upravljanja),

114. odloča o razrešnici članov nadzornega sveta in uprave,

115. imenuje revizorja.

147. 2. Poslovne odločitve:

116. sprejemu letnega poročila (le, kadar ga ni sprejel NS),

117. odločanje o uporabi bilančnega dobička,

118. dajanje soglasij k posameznim poslovnim odločitvam na predlog uprave.

148. 3. Temeljne odločitve v družbi:

119. sprejem in spremembe statuta,

120. odločanje o zvišanju ali zmanjšanju OK,

121. sklenitev podjetniških pogodb,

122. statusne spremembe,

123. odločitev o prenehanju družbe.

149. **Sklic skupščine**

150. **KDAJ SE SKLIČE SKUPŠČINA?**

124. skupščino je treba sklicati **v primerih, ki jih določa zakon in statut**, ter tudi takrat, kadar je to **v korist družbe**,

151. KDO SKLIČE SKUPŠČINO?

- 125. o sklicu skupščine odloča uprava, ki je zanj tudi odgovorna,
- 126. skupščino lahko skliče tudi nadzorni svet,
- 127. skupščino je treba sklicati, če to pisno (z opredeljenim namenom in razlogi) zahtevajo delničarji, katerih deleži dosegajo 1/20 OK,

152. NAČIN SKLICA

- 128. skupščina se skliče z **javno objavo**,
- 129. opravi kot **seja, zasedanje**, ki je praviloma na sedežu družbe, na sedežu borze ali kje druge,
- 130. **obvestilo o sklicu** skupščine mora biti objavljeno v javnem glasilu vsaj mesec pred zasedanjem skupščine, v tem obvestilu mora biti objavljen tudi dnevni red.

153. SKLEPČNOST

- 131. skupščina se opravi tudi, če pride en sam delničar

154. Glasovalna pravica

- 132. glasovalna pravica se ne uresničuje glede na število navzočih delničarjev, ampak glede na nominalne zneske delnic, ki jih imajo delničarji (načelo kapitalskega upravljanja)
- 133. veljajo **oddani glasovi**, ki predstavljajo nominalne zneske delnic, ki so jih delničarji, navzoči na zasedanju skupščine, oddali pri glasovanju za posamezen sklep.
- 134. **navadna večina**, torej več kot polovica oddanih glasov (ne vseh glasov), velja vselej, kadar ni glede potrebne večine drugače določeno z zakonom ali pa s statutom.
- 135. **kvalificirano večino** postavlja zakon za posamezne pomembnejše odločitve,
- 136. vsaka delnica zagotavlja glasovalno pravico in prepovedano je izdajati delnice, ki bi ob istem nominalnem znesku dajale različno število glasov

Uprava

155. SESTAVA UPRAVE

- 137. zaradi prepletenosti interesov v d.d. poslov družbe ne vodijo delničarji sami, kot je to mogoče v osebnih družbah, ampak jih vodi **uprava kot neodvisen in samostojen organ**,
- 138. delničarji ne morejo dajati obveznih navodil oz. vezati veljavnosti odločitev organa vodenja na svoje soglasje,
  - 30. izjemoma je mogoče v statutu določiti, kdaj lahko skupščina (ali tudi NS) daje soglasje k posameznim poslovnim odločitvam, s tem da ta omejitev ne učinkuje proti dobrovernim tretjim osebam,
  - 31. izjema je tudi takrat, ko organ vodenja sam prepusti sprejem dokončne odločitve skupščini; dajanje obveznih navodil delničarjev je mogoče le v povezanih družbah, kjer prav zaradi tega pride do spremembe odgovornosti delničarjev za obveznosti družbe.
- 139. po ZGD se število članov uprave določi v statutu ali pa statut opredeli akt, kjer se to določi, vendar če dejansko število članov uprave ni v skladu s statutom, to načeloma ne vpliva na veljavnost odločitve uprave zaradi pravne varnosti tretjih, ki vstopajo v pravna razmerja z družbo

156. ŠTEVILO ČLANOV UPRAVE

- 140. **enotirni sistem** - če d.d. nima NS, mora uprava imeti **vsaj 3 člane**, sicer je družba poslovno nesposobna in so pravni posli, ki jih sklene s 3. osebami načeloma nični; ker pa bi takšna sankcija lahko ogrozila varnost pravnega prometa, je treba tudi takšni upravi priznati pravico do zastopanja;
  - 32. pri kolegijem organu se odločitve sprejemajo skupno oz. z večino glasov, kar zmanjša možnost prenatgjenih in napačnih odločitev ter omogoča medsebojni notranji nadzor,
- 141. **dvotirni sistem** - če d.d. NS ima, je uprava lahko **enočlanska**:
  - 33. pri dvotirnem sistemu individualni organ omogoča bolj operativno in hitro odločanje, zato pa obstaja poseben nadzorni organ, ki naj prepreči oz. zmanjša napačne odločitve

157. KDO JE LAHKO ČLAN UPRAVE?

142. v upravi d.d. lahko sodelujejo delničarji, toda v tem organu ne zastopajo svojih delničarskih pravic, temveč pristojnosti, ki jih imajo kot člani uprave (njihov položaj se ne razlikuje od položaja drugih članov - nedelnicarjev), zato je zanimivo, da nekatere države celo predpisujejo, da član uprave družbe mora biti hkrati njen delničar

143. nekatere pogoje, ki jih mora izpolnjevati oseba, da je lahko član uprave, določa že

ZGD:

34. član uprave je lahko vsaka neomejeno poslovno sposobna fizična oseba, ni nujno, da je slovenski državljan (v ang. pr. je direktor lahko tudi pravna oseba),

35. za člane uprave ne more biti imenovana oseba, ki:

3. je bila pravnomočno obsojena zaradi k.d. zoper gospodarstvo, delovno razmerje in socialno varnost, itd.,

4. ji je bil izrečen varnostni ukrep prepovedi opravljanja poklica (za čas prepovedi),

5. je bila kot član uprave podjetja, nad katerim je bil začet stečajni postopek, pravnomočno obsojena na plačilo odškodnine upnikom po zakonu o fin.poslovanju podjetij (ZFPPod)

144. druge pogoje lahko določi tudi **statut** (npr. izobrazba, starost, itd.)

158. IMENOVANJE ČLANOV UPRAVE

145. v enotirnih sistemih imenujejo upravo **delničarji na skupščini** (člane uprave imenuje skupščina, če družba nima nadzornega sveta, skupščina sklep o tem sprejme z navadno večino oddanih glasov),

146. v dvotirnih sistemih imenuje člane organov vodenja **nadzorni svet**, člane nadzornih organov pa imenuje skupščina (če obstaja nadzorni svet, potem delničarji na skupščini ne morejo imenovati uprave, saj je to zakonska pristojnost nadzornega sveta, in tudi ne morejo članov uprave določiti s statutom)

159. DOLŽINA MANDATA

147. dolžina mandata se praviloma določi že v zakonodaji in nato še posebej v statutu vsake posamezne družbe;

148. praviloma so lahko po izteku mandata isti člani ponovno izvoljeni, razen če v posameznih družbah s statutom ni drugače določeno,

149. smisel omejitve mandata je, da po izteku mandata delničarji na skupščini prosto odločajo, ali bodo dosedanje člane še enkrat imenovali ali ne,

150. člane uprave v Sloveniji imenuje **nadzorni svet za dobo največ 5 let** z možnostjo neomejenega ponovnega imenovanja. Tudi predsednika uprave imenuje nadzorni svet za enak mandat. ZGD izrecno prepoveduje, da bi se ponovno imenovanje opravilo prej kot eno leto pred iztekom mandata.

160. ODPOKLIC ČLANOV UPRAVE

151. odpoklic članov uprave je v posameznih državah je urejen glede na to ali je odpoklic mogoč po prosti presoji ali le iz utemeljenega razloga

152. predvsem za dvotirni sistem je značilno, da članov uprave ni mogoče odpoklicati brez utemeljenega razloga, s čimer se zagotovi potrebna samostojnost uprave, ki tako ni pod stalno grožnjo, ki bi jo sicer lahko postavila pod prevelik vpliv nadzornega sveta

161. po ZGD je člana uprave mogoče odpoklicati zgolj zaradi utemeljenih razlogov:

153. če huje krši obveznosti,

154. če ni sposoben voditi poslov,

155. če mu skupščina izreče nezaupnico (razen, če je nezaupnico izrekla iz očitno neutemeljenih razlogov)
156. iz drugih ekonomsko-poslovnih razlogov.

24. Nadzorni svet

162. nadzorna funkcija je v d.d. zelo pomembna in jo v različnem obsegu in na različne načine opravljajo tako **posamezni delničarji kot tudi skupščina, nadalje posebni nadzorni organi, posebni revizorji**, ki jih imenuje skupščina, člani uprave in v določenih primerih tudi pristojni državni organi

163. **Oblikovanje nadzornega sveta**

164. nadzorni svet je po ZGD obvezen, če izpolnjuje enega od pogojev:

157. če gre za družbo, katere OK dosega 410 mio SIT,
158. če je njeno povprečno letno število zaposlenih večje kot 500,
159. če je število imenskih delničarjev družbe večje od 100,
160. če je bila d.d. ustanovljena postopno ali če so njene delnice na borzi

165. NS je torej **pogojno obvezen** organ d.d., saj ZGD določa, v katerih primerih je njegovo oblikovanje obvezno; če nadzornega sveta ni, izvaja njegove zakonske pristojnosti skupščina,

166. d.d. ima lahko NS tudi tedaj, kadar niso izpolnjeni zakonski pogoji za obvezno oblikovanje NS, če se tako določi s statutom

167. **Sestava nadzornega sveta**

161. **NAJVEČJE IN NAJMANJŠE ŠTEVILO ČLANOV**

36. nadzorni svet mora imeti **najmanj 3 člane**,
37. **največje število članov ni določeno** in je prepuščeno statutu, da določi, kolikšen je NS,

162. **KDO JE LAHKO ČLAN NS?**

38. član NS je lahko neomejeno poslovno sposobna fizična oseba,
39. član **ne more biti**
1. **pravna oseba**
  2. **oseba, ki je bila pravnomočno obsojena** zaradi enakih kaznivih dejanj, kot to velja za člane uprave, oziroma ji je bil izrečen varnostni ukrep, enako kot pri članih uprave.

163. oseba, ki je že član nadz. sveta **v petih drugih d.d. ali d.o.o.**

168. **načelo nezdržljivosti (inkompatibilnosti) položaja člana uprave s članstvom v nadzornem svetu**

164. članstvo v enem in drugem organu se izključuje, in to ne le v isti družbi, ampak tudi v družbah, ki so v razmerju odvisnosti.

Volitve članov nadzornega sveta

169. nadzorni svet je sestavljen iz

165. članov, ki zastopajo interese **delničarjev** in jih voli skupščina

166. po ZSDU (Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju) se število predstavnikov **delavcev** v NS določi s statutom družbe, vendar ne more biti manjše od 1/3 članov in ne večje od 1/2 vseh članov NS družbe, voli jih svet delavcev

50. predsednik NS je vedno predstavnik **delničarjev**, ki ima v primeru neodločenega izida glasovanja tudi odločilni glas.

170. **Mandat**

171. mandatna doba članov nadzornega sveta je **4 leta**, torej krajša kot mandatna doba članov

uprave (5 let); tako pri nadzornem svetu kot pri upravi je dopustna **ponovna izvolitev** brez omejitve ponovitev mandata.

172. Pristojnosti nadzornega sveta

173. pristojnost nadzornega sveta je **nadzorovanje vodenja poslov družbe**, pri čemer lahko pregleduje tudi knjige, dokumentacijo, blagajno itd. in sklicuje skupščino, ne more pa se vodenje poslov prenesti na nadzorni svet.

174. nadzorni svet **izrecno odloča** o:

167. imenovanju in odpoklicu uprave

168. prejemkih članov uprave in o morebitnih znižanjih le-teh

169. soglasju članom uprave, da opravljajo pridobitno dejavnost na področju dejavnosti družbe

170. odobritvi posojil članom uprave in prokuristom

171. sprejetju poročil uprave in o zahtevah za dodatno poročilo